

PRESENTACIÓ REVISTA DUODA, 42

TEOLOGIA DELS SENTITS/ TEOLOGÍA DE LOS SENTIDOS

Centre de Cultura de Dones Francesca Bonnemaïson, LA BONNE . 22 d'octubre de 2012

CARME VIDAL ESTRUEL

Bona tarda,

Gràcies per acompanyar-nos en aquest acte de presentació de la revista – 42 de Duoda, i gràcies Remei per la confiança i per l'encàrrec, que en un primer moment em va pesar, però que poc a poc s'ha anat convertint en l'excusa per aturar-me i prendre perspectiva.

La Remei em va demanar que us parlés de la revista, del que la revista Duoda és i em significa. Fent memòria m'he adonat que la meva relació amb aquesta publicació compleix ja set anys i que ha esdevingut companya del meu fer i desfer quotidià. Jo vaig ensopegar de casualitat amb l'exemplar número 28 l'any 2005. No sé si estareu d'acord amb mi. Jo sóc de les que creu que de vegades l'atzar t'assenyala un camí diferent, una possibilitat imprevista que no formava part dels teus plans i penso, també, que aquests encontres inesperats et transformen l'ànima.

Fa set anys jo estava convençuda de moltes coses, tenia la certesa absoluta i emprava amb gran facilitat la narrativa de la sentència. És a dir, afirmava sense deixar marge a la fecunditat que neix del dubte. Fa set anys, però, dins meu va tenir lloc un combat despietat que es va convertir en un punt d'inflexió. Un d'aquells moments que, col·loquialment, quan parlem amb una amiga, en la intimitat d'una relació de confiança, anomenem *un abans* i *un després*. I en aquest moment que a continuació us explicaré, la revista Duoda va caure a les meves mans.

La política de partits és un espai poc amable per a nosaltres les dones i, en aquest marc, el discurs de la misèria femenina és una carga feixuga, que jo sostenia perquè així ho havia après a la Universitat. A la facultat de Ciències Polítiques em varen ensenyar moltes coses, la més perillosa fou el límit del que

pot ser pensat i els termes en què pot ser pensat. Així, malgrat que sempre he estat un noia molt aplicada, en la meva experiència professional d'ara fa set anys hi havia quelcom que trontollava, o que més ben dit em feia trontollar a mi.

Jo en la meva feina hi apostava el cos, un cos sexual en femení, i aquest cos emmalaltia perquè era fidel al sentiment i no sabia fingir ni tampoc jugar segons les regles establertes de la política professional. Aquest cos no entenia el discurs de la misèria femenina i es revoltava davant l'obediència i els dogmes de fe de la política professional, una manera d'entendre el món que massa sovint m'enfrontava a situacions que jo anomeno: o estàs amb mi o estàs en contra meu. Les detestava i les segueixo detestant. Però jo havia fet una aposta decidida per aquest camí, havia escollit i havia afirmat que aquesta era la meva vocació... però malgrat tot, em trobava en un carrer cec, un carrer sense sortida... només em quedava fer mitja volta i girar, refer les meves passes i fer el camí de tornada. I en aquest impàs – jo no sabia qui era la Luisa Muraro, ni tenia notícia de l'ordre simbòlic de la mare – en aquest impàs, us deia, llegeixo (pàgina 39 de la revista Duoda número 28):

“Las cosas materiales requieren tiempo para cambiar, pero las formas simbólicas con las que vivimos y pensamos la realidad, pueden cambiar muy deprisa, y es a esto a lo que estamos asistiendo y en lo que estamos participando.”

I vaig seguir llegint: “ En este momento histórico, en las sociedades ricas del mundo occidental, las mujeres se benefician de una promoción social sin libertad.” (...) “Esta, yo sostengo (la Luisa) es una promoción social sin libertad, porque no da a las interesadas la posibilidad de inventar su modo original de estar en la vida pública: tienen que estar de manera que resulten mejores que sus colegas hombres, sin atender a su malestar, sin darle valor a su diferencia, como caballos que corren en un hipódromo y no como caballos que corren libres por las praderas.”

No vaig entendre les paraules de la Luisa a la primera, però les llegia i les rellegia i hi conversava. Les paraules de la Luisa van trencar el meu Finisterre i em vaig desdir del pacte oficiós que fixava el límit del que pot ser pensat i els

termes en què pot ser pensat. Em vaig sentir petita i molt, molt ignorant, ja que fora del marc hi havia un món sencer per descobrir del que jo res no en sabia, però vaig recuperar el gust per aprendre, em vaig retrobar amb la sensació meravellosa d'entendre i vaig adonar-me de la sort que és poder descobrir i redescobrir de nou.

Així, d'aquesta manera, en aquest camí de retorn que a ulls de moltes persones va ser un anar enrere, vaig endevinar la drecera que avui m'ha portat fins aquí. No sóc res més que jo, simplement. Però no tinc cap deute de consciència ni faig res que no em naix. Lo que no vol dir que tot el que jo faig sigui meravellós. Sóc, però, lliure en els meus errors i, per tant, responsable en les pròpies rectificacions. I això m'agrada.

La revista Duoda ha estat i és per a mi una guia de viatge, i cada article és una aventura i un descobriment. En les seves pàgines hi ha les peces del meu trencaclosques particular. Encara no he trobat la figura que s'hi amaga. Vaig unint les petites peces poc a poc. He de confessar-vos que ara ja no tinc pressa, ara sé que una vida no basta per capturar totes les històries, totes les vides, totes les paraules que les dones ens han deixat en herència. I tampoc no basta una vida per poder conèixer tot el que fan i diuen aquelles que són les meves coetànies. Però he entès que apressar la totalitat no és imprescindible, que cadascuna dibuixa la seva pròpia constel·lació i que en aquesta constel·lació singular allò que s'hi llegeix té sentit i és llegat.

I ara que ja us he parlat de la meva primera vegada, em dec al número 42 de la revista, el que ens ha congregat avui aquí i el que ens tempta a pensar la teologia dels sentits. Un plat principal que s'acompanya d'un aperitiu exquisit: l'article de la Núria Jornet, *Pràctiques i gestos de mediació femenina* i d'unes postres delicioses: la poesia d'Emily Dickinson, l'obra de Carme Sanglas que ressona en les paraules de l'Assumpta Bassas i l'entrevista a Teresa Guardiola. No us parlaré de tot, m'he cenyit només a transcriure bocinets dels pensaments que m'han acompanyat en aquest temps de lectura.

Crec que les paraules de Núria Jornet són necessàries en el nostre present. El seu article no podia ser més oportú ara que la realitat se'ns fa fonedissa i hem d'aprendre a viure en la incertesa, acostumades com estàvem a fer plans a llarg termini! Retrobar i narrar les pràctiques de mediació política de les dones del passat és un exercici de memòria necessari que ens pot ajudar a pensar i entendre l'actualitat, el moment que ens toca viure, des d'un altre lloc. De vegades el més gran atreviment radica en el rescat de la nostra imaginació del soterrani per, així, poder trobar un passadís de sentit que ens permeti ser i fer sense que res no es trenqui, sense malmetre, com va fer la reina Maria de Castella quan plantà la seva tenda enmig del camp de batalla.

L'article de la Núria és ple d'exemples i de reflexions que posen en el centre de la política una altra manera de fer i ser al món, una manera de fer i ser que és obra femenina i que sospesa en tot moment la vida humana, el seu benestar, com a prioritat màxima. El gest de la reina Maria de Castella – ens explica Núria Jornet – fa simbòlic. Una manera de fer simbòlic que és – i cito les paraules de Chiara Zamboni que apareixen a l'article [“una forma distinta de actuar, un vínculo diverso \(...\) un símbolo que tiene un momento divino \(...\) un poco de levadura que fructifica dentro del alma humana.”](#) Prego doncs que no ens falti avui l'atreviment per ser i fer, per desplaçar-nos fins al bell mig de l'epicentre i saber enunciar la importància de la vida, que la reina Maria ens sigui far en les petites escomeses del dia a dia, i en les grans tribulacions del nostre present històric.

I deixo la reina Maria per parlar-vos de l'article de Cristina Campo 'Sentits sobrenaturals' i m'agradaria començar amb l'interrogant que ella ens obre: [‘Qui quedarà per ser testimoni de la immensa aventura, en un món que confonent, separant, oposant o superant cos i esperit, els ha perdut tots dos i va morint per aquesta pèrdua?’](#) Els poetes, es respon l'autora, que tenen residència simultània en la vellesa i la infantesa, en el somni i en la visió, en el sentit i en allò a què el sentit al·ludeix perpètuament.'

He de confessar-vos que el que a continuació es detalla jo sóc incapaç d'expressar-vos-ho perquè, diccionari en mà, llegir-lo ha estat un ascens difícil i

encara no he fet el cim. M'emporto d'aquesta lectura la descoberta d'un nou univers: noves paraules, noves referències i una troballa meravellosa, que no és altra que la mateixa Cristina Campo, amiga de Maria Zambrano. És un estel nou de la meua singular constel·lació. Les seves paraules m'empenyen a pensar-me en la fal·làcia d'aquesta dualitat que ella trenca a partir de la teologia dels sentits, aquesta necessitat de cos i ànima que alimenta la seva escriptura i ens convida a pensar-la.

L'article de Carla Lonzi, en canvi, ha estat un retrobament. Amb ella hi connecto, no em demaneu per què, és així i a mi em succeeix amb determinades autores, amb d'altres no. És una qüestió de pell que en l'exercici de la lectura es tradueix amb una connexió amb la manera de narrar, les imatges i el què i el com. És com una conversa, hi ha amb qui la interlocució flueix i amb qui cal un esforç més gran per saber comprendre. La primera obra que vaig llegir de Carla Lonzi fou Escupamos sobre Hegel, i a partir d'aquesta lectura em vaig quedar hipnotitzada; penso que ella ha escrit tot el que jo desitjava – sense saber-ho - llegir. En aquest article Carla Lonzi obre la finestra: 'Para ser yo misma, para no tener un destino alienado no tengo que abdicar de mi cuerpo; al contrario, encuentro en él el elemento sobre el que fundar mi autonomía. Este es el primer acto que he reconocido en mí como creativo'. Y adverteix dels paranys: 'La mujer clitorica no es la mujer liberada, ni la mujer que no ha padecido el mito masculino – puesto que estas mujeres no existen en la civilización en la que nos encontramos – sino aquella que se ha enfrentado momento a momento a ese mito y no ha sido presa de él. Su operación no ha sido ideológica, sino vivida...

“La mujer clitorica no tiene nada esencial que ofrecer al hombre y no espera nada esencial de él. No sufre la dualidad y no quiere convertirse en uno. No aspira al matriarcado que es una mítica época de mujeres vaginales glorificadas... Fuera del vínculo insustituible empieza la vida entre los sexos. Ya no es la heterosexualidad a cualquier precio, sino la heterosexualidad si no tiene precio.”

La primera vegada que vaig llegir les paraules de la Carla Lonzi en relació amb el que ella anomena la dona clitoriana i la dona vaginal dins meu es va produir

un gran terrabastall. Primer perquè no podia creure, no podia concebre, el que estava llegint; després perquè tot el que estava llegint em qüestionava, qüestionava la meua manera de ser al món. Però Carla Lonzi no ataca amb les seves paraules sinó que té el do de despertar la consciència, és la clau del pany. Llegir-la és mudar-se de pell, com fan les serps quan creixen, ja que les seves paraules alimenten el desig de llibertat femenina i quan finalitza el període de digestió, quan finalment apresses les seves paraules i entens... tu també creixes i mudes la pell. És una autora a qui jo torno quan la temptativa de la ideologia em ronda, quan m'oblido que ser esclava d'un ideari se'm fa feixuc.

La ideologia però no és només un ideari, sinó una manera de ser al món i de relacionar-te amb els altres. [“La falta de identidad que me corroía era también el único enganche al que mantenerme fiel”](#) diu Lonzi. Doncs bé, pot semblar un exemple frívol el que ara us citaré, però a mi em va fer un clic el cos quan vaig adonar-me'n. El meu fill no dormia bé, de fet el tema de la son ens ha costat molt. El mètode Estivill jo tenia clar que no. Respecto aquells qui han trobat en ell la pauta. Però com a mi no em motivava vaig buscar alternatives... no he practicat tampoc ortodoxament el que es coneix com a colecho. Però el cas, allò que em va ressonar van ser els comentaris que vaig llegir en un article que parlava del tema. Allí em vaig adonar de la facilitat amb què ho ideologitzem tot. Jo esperava trobar experiències diverses, no sentències ni defenses acèrrimes d'una o altra pràctica. Aquell dia vaig decidir no llegir res més i fer el que em semblés, sense fer gaire cas del que altres persones em deien, no per menystenir la seva bona intenció, sinó perquè penso que quan ens ideologitzem perdem la capacitat de relacionar-nos amb els altres i amb el món des de la nostra singularitat i ho fem sotmesos a la tirania de la identitat. Penso que Lonzi és sempre el millor remei davant aquesta temptació tant del nostre temps. I, per tant, coincidir amb Carla Lonzi és sempre una oportunitat per posar-te al dia amb tu mateixa, amb les pròpies inèrcies i advertir els paranys que quotidianament ens visiten.

En relació amb la teologia dels sentits, m'inclino a pensar que potser és el cos el que es rebel·la als processos d'ideologització (he de confessar-vos que no sé

del cert si aquest terme existeix com a tal) és com si la ideologia o la doctrina neguessin el cos, la materialitat física i la seva experiència quotidiana. Un cos és sempre excepció a la norma, malgrat que la tendència institucional mèdica i acadèmica sigui la seva normativització i l'exclusió d'aquelles i aquells que no s'adscriuen al cànon. La història és plena de dones i homes que han quedat al marge, que han viscut fora dels murs de la ciutat per no avenir-se a adequar el seu ser a la identitat socialment requerida. És com si el cos intuís que no hi pot haver lloc per a l'ànima sense llibertat i es revoltés. La ideologia, l'adscripció del cos a una ideologia sense matisos ni subtilitats, ens torna sords i cecs, no muts perquè repetim sense qüestionar-nos allò que ens ve dictat, però sí insensibles a la presència de l'altre, de l'alteritat. Hi ha doncs entre el cos i l'ànima una relació imprescindible, que penso que és experiència de llibertat.

Totes les autores que han reflexionat en aquesta publicació de la revista Duoda al voltant de la teologia dels sentits, assenyalen la importància del ser-hi, d'aquest ser i estar conscientment en tot el que fem. Voldria acabar la meua petita presentació amb una cita de la Wanda Tommasi. En el seu article, quan ens parla de l'experiència d'Etty Hillesum diu en resposta a aquesta reflexió de l'autora: "Ahora empiezo con la media, en el sentido más literal de la palabra, y luego poco a poco, pasando a través de las demás tareas cotidianas, voy subiendo hacia la cumbre, donde reencuentro a los poetas y los pensadores".
'La humilde práctica de remendar una media termina teniendo prioridad, en el orden jerárquico de la jornada, porque, al implicar el cuerpo, obliga a traer la atención al presente, al aquí y ahora, impidiendo las fugas imaginarias y las bacanales del espíritu: es un ejercicio de presencia que luego le permitirá afrontar las tareas intelectuales con la misma participación consciente.'

I em quedo amb aquest canvi de prioritats, i malgrat que a mi afrontar les tasques intel·lectuals... perquè no dir-ho, és una cosa que em costa, us he de reconèixer que el fet de ser mare em lliga a la terra de manera que ara escric poc i molt prosaicament, però arrisco més i m' encripto menys.

Moltes gràcies.

Barcelona, 22 d'octubre de 2012